

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛОТО ШЕРЕМЕТОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № . 16880/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

22 май 2008 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

22/08/2008

Това решение може да претърпи редакционни промени.

По делото Шереметов срещу България

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващо в състав:

Пеер Лоренцен [Peer Lorenzen], *председател*,
Снежана Ботушарова [Snejana Botoucharova],
Карел Юнгвирт, [Karel Jungwiert],
Володимир Буткевич [Volodymyr Butkevych],
Г-н Райт Марусте [Rait Maruste],
Марк Вилижър, [Mark Villiger],
Миряна Лазарова Трайковска [Mirjana Lazarova Trajkovska], *съдии*
и Клаудия Вестердик [Claudia Westerdiek], *секретар на отделението*

след като обсъди въпросите в закрито заседание, проведено на 29 април 2008 г.,

постановява следното решение, което беше прието на посочената по-горе дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№16880/02) срещу Република България, подадена в Съда на 16 април 2002 г., съгласно член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”) от българския гражданин, г-н Николай Димитров Шереметов, роден през 1960 г. и живеещ в София. („жалбоподателят”).
2. Жалбоподателят беше представен от г-жа З. Стефанова, адвокатка, практикуваща в София. Българското правителство (“правителството”) беше представено от правителствения агент г-жа М. Караджова, от Министерството на правосъдието.
3. На 8 декември 2005 г. Съдът реши да уведоми правителството за подадената жалба. Съгласно разпоредбите на член 29, алинея 3 на Конвенцията, той реши да се произнесе едновременно както за допустимост, така и по съществото.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

4. През 1992 г. жалбоподателят работел за фармацевтична компания.
5. През месец март 1992 г. Следствената служба в Елин Пелин започва предварително разследване за опит за кражба на десет варела химикали от помещенията на компанията. През април и май 1992 г. на жалбоподателя и на още други двама служители е повдигнато обвинение.
6. На 2 юли 1992 г. следователят приключва работата си по случая и изпраща преписката по делото на Районната прокуратура в Елин Пелин. На 15 юли 1992 г. прокуратурата оттегля обвинението срещу другите обвиняеми, а на 24 юли 1992 г. предявява обвинителен акт на жалбоподателя.

7. На съдебно заседание, проведено на 27 октомври 1992 г. Районният съд в Елин Пелин намира признаци, които сочат, че и другите обвинени вероятно са участвали в извършването на правонарушението и връща делото за доразследване.

8. След допълнителното разследване, на 23 март 1993 г. следователят повдига отново обвинение срещу жалбоподателя и другите двама служители и на 31 март 1993 г. изпраща преписката по делото на Районната прокуратура в Елин Пелин.

9. На 3 май 1993 г. Районната прокуратура в Елин Пелин отново отхвърля обвиненията срещу другите обвиняеми. След обжалване от страна на жалбоподателя, на 7 юни 1993 г. Софийска окръжна прокуратура потвърждава решението. След ново обжалване, на 9 август 1993 г. Главна прокуратура намира, че фактите по делото не са били достатъчно изяснени, отменя решението и връща делото за доразследване.

10. След допълнително разследване, през декември 1993 г. срещу жалбоподателя и другите двама служители отново е повдигнато обвинение и през януари 1994 г. преписката по делото е изпратена на Районната прокуратура в Елин Пелин.

11. На 3 февруари 1994 г. Районна прокуратура в Елин Пелин връща делото на следователя, като намира, че фактите не са били достатъчно изяснени и че жалбоподателят и един от другите обвинени са били разпитвани в отсъствието на техния адвокат.

12. След като отстранява тези пропуски, на 7 март 1994 г. следователят изпраща преписката по делото на Районната прокуратура в Елени Пелин.

13. На 14 март 1994 г. Районната прокуратура в Елин Пелин отменя обвинението срещу другите двама обвиняеми и на 27 юни 1994 г. предявява обвинение на жалбоподателя.

14. Районният съд в Елин Пелин разглежда делото в шест заседания, проведени между октомври 1994 г. и ноември 1995 г. Той изслушва редица свидетели. Три от заседанията са отложени поради това, че някои свидетели не са се явили, въпреки че са били редовно призовани. Едно от заседанията не е могло да бъде проведено поради отсъствието на прокурора, а едно е отложено, за да може жалбоподателят да представи допълнително свидетели.

15. С решение от 30 ноември 1995 г. Районният съд в Елин Пелин намира жалбоподателя за виновен и го осъжда на една година и три месеца лишаване от свобода, условно.

16. Както жалбоподателят, така и прокуратурата обжалват.

17. След като отлага едно заседание по молба на адвоката на жалбоподателя, който е нямал достатъчно време да се подготви, поради забавеното пристигане на преписката по делото в канцеларията на съда, Софийският окръжен съд разглежда жалбата на заседание, проведено на 26 февруари 1996 г.

18. На 27 февруари 1996 г. Софийски окръжен съд отменя решението на първоинстанционния съд и връща делото в първоначалната фаза на разследването. Той намира, че първоинстанционният съд не е уведомил жалбоподателя за правото му да се защитава и да поиска отвод на съдиите. Той намира също така, че не е направена

оценка на стойността на химикалите от вещо лице и че констатациите на първоинстанционния съд по фактите не са достатъчно подкрепени с доказателства.

19. След допълнително разследване, на 15 май 1996 г. срещу жалбоподателя е повдигнато отново обвинение и преписката е изпратена в Районната прокуратура в Елин Пелин. На 8 юли 1996 г. прокуратурата намира, че фактите не са достатъчно изяснени и връща делото на следователя.

20. На непосочена дата следователят изпраща преписката на Районната прокуратура в Елин Пелин без да е извършил каквито и да било следствени действия поради което на 10 октомври 1996 г. прокуратурата я връща обратно.

21. След още няколко нови разследвания на 8 юни 1999 г. следователят изпраща преписката на Районната прокуратура в Елин Пелин с предложение обвиненията срещу жалбоподателя да отпаднат. Като намира, че нейните указания не са изпълнени, на 4 октомври 1999 г. Районната прокуратура в Елин Пелин връща още веднъж делото на следователя.

22. След като са разпитани пет свидетели в периода от октомври 1999 г. до юли 2000 г., на 18 юли 2000 г. следователят изпраща преписката на Районната прокуратура в Елин Пелин. След като на 29 ноември 2000 г. частично преформулира обвиненията срещу жалбоподателя, на 15 януари 2000 г. прокуратурата отново връща делото на следователя с указания за изясняване на някои аспекти на извършването на престъплението.

23. На 26 февруари 2001 г. срещу жалбоподателят е обвинен отново. На 28 февруари 2001 г. преписката е изпратена на Районната прокуратура в Елин Пелин, която издава обвинителен акт на 21 юни 2001 г.

24. В периода от септември 2001 г. до юни 2002 г. Районният съд в Елин Пелин разглежда делото в шест заседания. Той изслушва няколко свидетели и едно вещо лице. Три заседания са отложени поради неявяване на свидетели, които са били нередовно призовани. Едно заседание се отлага поради това, че жалбоподателят не е призован и следователно не се е явил. Едно от отлаганията се дължи също и на искането на жалбоподателя да бъдат призовани допълнително свидетели.

25. С решение от 10 юни 2002 г. Районният съд в Елин Пелин намира жалбоподателя за виновен. Той го осъжда на три месеца лишаване от свобода, условно – под законно установения минимум. При определяне на присъдата съдът е взел предвид факта, че жалбоподателят няма предишни осъждания, няма данни за лоша репутация на жалбоподателя, дългия период от време, който е изтекъл между извършването на престъплението и произнасянето на присъдата от съда и факта, че нарушението е останало незавършено.

26. Жалбоподателят е обжалвал.

27. След проведеното на 28 октомври 2002 г. заседание, на 11 ноември 2002 г. Софийският окръжен съд потвърждава присъдата с едно малко изменение относно правната квалификация на престъплението.

28. Жалбоподателят обжалва по пунктове от закона.

29 След провеждане на заседание на 17 март 2003 г., на 31 март 2003 г. Върховният касационен съд потвърждава решението на съда от по-долна инстанция.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6, АЛИНЕЯ 1 НА КОНВЕНЦИЯТА

30. Жалбоподателят твърди, че производството срещу него е продължило неразумно дълго, в нарушение на член 6, алинея 1 на Конвенцията, който гласи следното:

„при решаването на ...каквото и да е обвинение срещу него, всяко лице има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок от ... съд...”

A. Допустимост

31. Правителството отбелязва, че Районният съд в Елин Пелин е признал продължителния период, който е изтекъл от времето на извършване на престъплението до произнасянето на неговата присъда, поради което е намалил присъдата си под законния минимум. Те са на мнение, че при тези обстоятелства жалбоподателят не може повече да твърди, че е жертва на нарушение на неговите права за процес в разумен срок.

32. Жалбоподателят не е съгласен, като казва, че въпреки че съдът е намалил присъдата му, продължителният период от време между извършването на правонарушението и произнасянето на присъдата е само един от факторите в това отношение. Единствено отбелязването на прекомерното продължаване на производството не може да възмезди понесените от него в тази връзка вреди. Освен това, в българското законодателство не съществува средство за търсене на обезщетение за прекомерното продължаване на наказателното производство.

33. Съгласно съдебната практика на Съда, единствено намаляването на присъдата по принцип не представлява средство за защита за неспазването на изискването за разумен срок по член 6, алинея 1 на Конвенцията по отношение на наказателното производство. От това общо правило би могло обаче да се направи изключение, ако националните власти са признали изрично или по същество, и след това са поправили твърдяното нарушение (виж делото *Младенов срещу България*, [*Mladenov v. Bulgaria*], № 58775/00, § 31, 12 октомври 2006 г., където се цитират и други дела).

34. В настоящия случай, разглеждащият съд е отбелязал значителния период от време, изтекъл от извършване на престъплението до постановяването на присъдата и е взел това предвид при намаляването на присъдата на жалбоподателя под законно установения минимум (виж параграф 25 по-горе). Въпреки това съдът нито се е позовал на член 6, алинея 1 на Конвенцията, нито е посочил изрично или по същество, че този продължителен период от време се дължи, изцяло или частично, на прекомерната продължителност на производството. При тези обстоятелства Съдът не счита, че националните власти са признали, изцяло или по същество, нарушение на член 6, алинея 1 на Конвенцията във връзка с продължителността на производството. Също така Съдът не е убеден, че властите са предложили на жалбоподателя адекватно обезщетение, като са намалили наложената присъда по видим и измерим начин, тъй като не е ясно каква част от намалението се дължи на закъснялото определяне на

обвинението срещу него и каква част – на други смекчаващи вината фактори (*ibid.*, § 32, с по-нататъшни препратки).

35. При тези обстоятелства, не може да се счита, че жалбоподателят губи качеството си на жертва по отношение на член 34 от Конвенцията. Поради това възражението, направено от Правителството трябва да бъде отхвърлено.

36. В допълнение, Съдът счита, че тази жалба не е явно необоснована по смисъла на член 35, алинея 3 от Конвенцията, нито пък, че е недопустима на някакво друго основание. Следователно тя трябва да бъде обявена за допустима.

Б. По съществото

37. Периодът, който трябва да бъде взет под внимание не започва да тече от март 1992 г., когато е образувано производството, или от месец май 1992 г., когато на жалбоподателя е повдигнато обвинение, а от 7 септември 1992 г., когато Конвенцията влиза в сила по отношение на България. Все пак, за да се определи дали изтеклият след тази дата срок е разумен, необходимо е да се отчете фазата, която производството е достигнало по това време (виж между другото делото *Рачеви срещу България*, [*Rachevi v. Bulgaria*], № 47877/99, § 70, 23 септември 2004 г.).

38. Периодът завършва на 31 март 2003 г. с постановяване на присъдата на Върховния касационен съд. Така продължителността е малко над десет години и половина.

39. Разумността на продължителността на производството следва да се прецени с оглед обстоятелствата по случая и предвид критериите, възприети в съдебната практика на Съда, по-специално сложността на делото и поведението на жалбоподателя и съответните компетентни органи (виж между другото делото *Въчев срещу България*, [*Vachev v. Bulgaria*], № 42987/98, § 85, 8 юли 2004 г.).

40. Страните представиха подробни аргументи по какъв начин трябва да се прилагат тези критерии в настоящия случай.

41. Съдът не счита, че делото е сложно от фактическа и правна гледна точка, въпреки че понякога в него участват трима обвиняеми.

42. По вина на жалбоподателя са отложени три съдебни заседания, в резултат на което се е получило забавяне от няколко месеца (виж параграфи 14, 17 и 24 по-горе).

43. Относно поведението на компетентните органи Съдът счита, че основна причина за забавянето е фактът, че делото е връщано за допълнително разследване и изправяне и попълване на пропуските седем пъти (виж параграфи 7, 9, 11, 19, 20, 21 и 22 по-горе). Това очевидно се дължи на лошата координация между органите на прокуратурата и следствието (виж делото *Въчев*, цитирано по-горе, § 96). Освен това, през един период от две години и половина, от октомври 1996 г. до юни 1999 г., като че ли следствието почти е имало основание да спре производството (виж параграфи 20 и 21 по-горе). В резултат, само фазата на предварителното следствие се проточва почти седем години. Предвид сравнително несложния характер на делото, този срок се явява прекомерно продължителен. Освен това, четири заседания пред Районния съд в Елин Пелин са отложени по вина на държавните органи (виж параграфи 14 и 24 по-горе).

44. Въпреки че през 2002-2003 г. Софийският окръжен съд и Върховният касационен съд разглеждат делото бързо (виж параграфи 27 и 29 по-горе), това не компенсира натрупаните по-рано забавяния.

45. Като взе предвид горе посочените забавяния и общата продължителност на производствата, Съдът стига до заключение, че обвиненията срещу жалбоподателя не са решени в „разумен срок”, в нарушение на член 6, алинея 1 на Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 НА КОНВЕНЦИЯТА

46. Жалбоподателят твърди, че не е разполагал с никакви вътрешноправни средства за защита срещу прекомерната продължителност на наказателното производство срещу него. Той се позовава на член 13 на Конвенцията, който гласи следното:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

А. Становища на страните

47. Правителство твърди, че въпреки че жалбоподателят не е направил никакви оплаквания относно продължителността на производството, разглеждащият съдебен състав е взел това предвид при намаляване на присъдата под законно установения минимум.

48. Жалбоподателят отговаря, че въпреки твърдението на разглеждащият съд, той е нямал на разположение ефективно средство за защита по отношение на продължителността на производството.

Б. Преценката на Съда

49. Съдът счита, че тази жалба не е явно необоснована по смисъла на член 35, алинея 3 на Конвенцията, нито пък, че е недопустима на някакво друго основание. Следователно тя трябва да бъде обявена за допустима.

50. Член 13 на Конвенцията гарантира ефикасни правни средства за защита пред съответните национални власти по правдоподобно оплакване за нарушение на изискването на член 6, алинея 1 за разглеждане на делото в разумен срок (виж делото *Кудла срещу Полша*, [*Kudła v. Poland*] [GC], по. 30210/96, §§ 146-57, ЕКПЧ 2000-XI).

51. Във връзка със своето заключение в параграф 45 по-горе, Съдът счита, че оплакването на жалбоподателя е правдоподобно.

52. По няколко дела срещу България Съдът констатира, че в съответния момент не е съществувало формално правно средство за защита съгласно българското право, с което обвиняемият би могъл да ускори решаването на основателността на обвинението срещу него (виж решенията по делата *Османов и Юсеинов срещу България* [*Osmanov and Yuseinov v. Bulgaria*], №№. 54178/00 и 59901/00, §§ 38-42, 23 септември 2004 г.; и *Сиджимов срещу България* [*Sidjimov v. Bulgaria*], № 55057/00, § 41, 27 януари 2005 г.).

53. Що се отнася до правните средства за обезщетение, Съдът не е установил наличието в българското законодателство на средство, чрез което жалбоподателят би

могъл да получи компенсация за вреди или друго удовлетворение за прекомерната продължителност на наказателното производство (виж решенията по делата *Осменов и Юсеинов*, § 41; *Сиджимов*, § 42 и *Налбантова*, § 35, всички цитирани по-горе; виж също *Стайков срещу България* [*Staykov v. Bulgaria*], № 49438/99, § 89 *in fine*, 12 октомври 2006 г.).

54. Поради това налице е нарушение на чл. 13 от Конвенцията.

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

Член 41 от Конвенцията гласи следното:

“Ако съдът установи, че е имало нарушение на конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на високодоговарящата страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевшата страна.”

А. ВРЕДИ

56. . Жалбоподателят претендира за 30,000 евро за претърпени неимуществени вреди, произтичащи от прекомерната продължителност на производството.

57. Правителството не е изразило становище по-този въпрос.

58. Съдът счита, че в резултат на прекомерната продължителност на производството срещу него жалбоподателят е претърпял страдания и тревоги. Той отчита, че при определяне на присъдата на жалбоподателя националните съдилища са намалили присъдата му, между другото, поради забавеното определяне на основателността на обвинението срещу жалбоподателя. Дори ако това не е достатъчно жалбоподателят да загуби качеството си на жертва (виж параграфи 33 – 35 по-горе), Съдът трябва да го вземе предвид при оценката на размера на нанесените му вреди (виж *Младенов*, цитирано по-горе, § 52, цитират се и други дела). Вземайки предвид това и като решава по справедливост, съгласно изискването на член 41, Съдът присъжда на жалбоподателя 3,000 евро, както и всички евентуално дължими върху тази сума такси и данъци.

Б. Съдебни разходи

59. Жалбоподателят иска възстановяване на 1,800 евро за хонорари на адвокатите при разглеждане на делото от националните съдилища и 5,760 евро за адвокатски хонорари за производството пред Съда. Той претендира също така за 420 евро за разходи за преводи и канцеларски материали и пощенски услуги. Той е представил договора с неговия адвокат за хонорара му, договорите за преводи, платежни документи и фактури.

60. Правителството не е изразило становище по въпроса.

61. Съгласно съдебната практика на Съда, жалбоподателите имат право на възстановяване на разходи и разноски само доколкото е доказано, че те са били действително направени, че са нужни и разумни като размер. Претендираните хонорари на адвокатите по съдебните производства пред националните съдилища се отнасят за представителството на жалбоподателя в тези производства. Поради това те не представляват разходи, направени по необходимост при търсенето на обезщетение за

нарушение на Конвенцията, констатирано по настоящото дело (виж делото *Кюркчян срещу България* [*Kiurkchian v. Bulgaria*], № 44626/98, § 81, 24 март 2005 г., с по-нататъшните препратки). Относно претендираните във връзка с производството в Страсбург суми, имайки предвид информацията, която Съдът притежава и горните критерии, той счита за уместно да присъди сумата от 1,200 евро, заедно с евентуалните данъци и такси, които биха могли да бъдат начислени на жалбоподателя върху тази сума.

В. Лихва за забава

49. Съдът счита за уместно лихвата за неизпълнение да бъде обвързана с пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Счита*, че е налице нарушение на член 6, алинея 1 на Конвенцията;
3. *Счита*, че е налице нарушение на член 13 на Конвенцията;
4. *Счита*
 - (а) че държавата-ответник следва да заплати на жалбоподателя, в срок от три месеца от влизането в сила на решението съгласно член 44, алинея 2 от Конвенцията, следните суми, като левова равностойност по курса, приложим в деня на плащането:
 - (i) 3,000 евро (три хиляди евро), заедно с евентуалните данъци и такси върху тази сума, като обезщетение за неимуществени вреди;
 - (ii) 1,200 евро (хиляда и двеста евро), заедно с евентуалните данъци и такси върху тази сума, които биха могли да бъдат начислени на жалбоподателя, за разходи и разноси;
 - (б) че от изтичането на упоменатия по-горе тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка през срока на неизпълнение, увеличена с три процента;
5. *Отхвърля* останалата част от претенциите на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 22 май 2008 г., съгласно член 77, алинеи 2 и 3 от Правилника на Съда.

Пеер Лоренцен, председател

Клаудия Вестердик, секретар